

**OMAISHOIDON JA ANSIONTYÖN
YHTEENSOVITTAMINEN**

Laura Kallioma-Puha
Tampereen yliopisto

OMAISHOITOYSTÄVÄLLINEN TYÖPAIKKA

”Vähän kyselin meidän valtuutetuilta ja jäseniltä kokemuksia ja kyllä sieltä tuli tuota se, että niitä työaikajoustoja ei ole. Eli on muutenkin tosi hankalaa tehdä mitään osittaista työaika, vaikka siinä laissakin on, että jos työntekijä haluaa terveydellisistä tai sosiaalisista syistä tehdä lyhempää työaika, niin työntekijän tulisi järjestää työ sillä tavalla. Mutta se on vaan konditionaali, eikä tarkoita käytännön työssä niin kun mitään.”
(työmarkkinajärjestön edustaja)

”Kehitysvammaisen koululaisen äitinä mietityttää työelämän ja lapsen koulun yhdistäminen. Lapselle tulee koulukyyteineen pitkät päivät, eikä työelämä josta niin, että pystyisi tekemään esim. liukuvaa työaika. --- Kehitysvammaisen lapsen aikataulujen kanssa on naimisissa.” (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

TYÖELÄMÄN JOUSTOT

Liukuva työaika, työaikapankit, säästövapaa, ylityövapaa

Etätyö

Vuorotteluvapaa

Osa-aikatyö/lyhennetty työaika

Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Hoitovapaat lasten hoidossa

Tietoisuus omaishoidosta työpaikalla, työpaikan käytännöt

TYÖELÄMÄN JOUSTOT: AIKUISEN HOITOVAPAAT

TSL 4 luku

- TSL 4:7 § Lyhytaikainen poissaolo töistä läheisen hoitamiseksi
- Palkatonta
 - Elli Aaltonen 2004: alle 10-vuotiaiden neljän päivän tilapäinen palkallinen hoitovapaa kaiken ikäisille hoidettaville
- n viikko, läheiset tulkittu laajasti

”TSL 4:7 § Poissaolo pakottavista perhesyistä

Työntekijällä **on oikeus** tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä hänen perhettään kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan, ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle poissaolostaan ja sen syystä niin pian kuin mahdollista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava selvitys poissaolonsa perusteesta.”

TYÖELÄMÄN JOUSTOT, jatkuu

- TS 4:7a§ Pidempikestoinen poissaolo työnantajan kanssa sopimalla
- Palkatonta

”TSL 4:7 a § [\(4.3.2011/197\)](#)

Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi

Jos työntekijän poissaolo on tarpeen hänen perheenjäsenensä tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten, **työnantajan on pyrittävä järjestämään työt** niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi pois työstä. Työnantaja ja työntekijä **sopivat vapaan kestosta ja muista järjestelyistä**.

Työhön paluusta kesken sovitun vapaan on sovittava työnantajan ja työntekijän kesken. Jos siitä ei voida sopia, työntekijä voi perustellusta syystä keskeyttää vapaan ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen työhön paluuta.

Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä selvitys poissaolon ja sen keskeyttämisen perusteesta.”

MITEN JOUSTOT TOIMIVIKSI? TARVITAANKO NIITÄ LISÄÄ – MITÄ? PÄÄSEEKÖ VAPAALLE JOS HALUAA?

Miten toimisi? Pelko olla pois/muiden rasittuminen

Omaishoitoystävällinen työpaikka?

- <http://www.eska.auttaa.fi/>
- <http://www.vaestoliitto.fi/perhe-ja-tyo/>
- <https://omaishoitajat.fi/omaishoidon-tietopaketti/ansiotyo-ja-omaishoito/>
- Employers for carers

Oikeus olla palkatta pois – toimiiko neuvoteltavana vai pitäisikö olla ehdoton oikeus olla pois?

- Pitäisikö olla maksimimäärä per vuosi? Per hoidettava?
- Erityinen peruste kieltäytymiselle?

Miten vaikuttaa työntekijän työtehoon? Reilu kohtelu ja mahdollisuus hoitaa kuormittavat asiat pois parantaa työtehoa, toisaalta ennustamattomat poissaolot tekevät asian hankalaksi työnantajalle ja työyhteisölle

KORVAUSTA ANSIONMENETYKSISTÄ

”Yrittäisin ihan ensin vaan löytää keinoa, miten tätä hoivavastuuta jaetaan tasapuolisemmin, eli ratkaistaisiin se, koska tässä on vaara, että entisestään palkkaerot kasvaa, eläke-erot kasvaa.” (työmarkkinajärjestön edustaja)

”Lyhennetty työaika tuntuu palkassa ---palkasta ei jää käteen muuta kuin työssäkäynnin ilo” (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

PALVELUJÄRJESTELMÄN OSUVUUS

”Hain kuitenkin eräälle omaishoitajien liikuntapainotteiselle kuntoutuskurssille, mutta koska siellä kaikki muut olivat iäkkäitä, liikuntaa ei sitten ollutkaan” (Nuoren omaishoitaja, Korva-Perämäki 2018, 28)

”Lapsen omaishoitaja tarvitsisi useampia mahdollisuuksia vapaaseen ja olemiseen myös perheen muiden lasten kanssa.” (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

”ne palvelut mitkä tekee siitä arjesta hyvän ja niin kun mahdollistaa sen arjen sujumisen, niin ne ei saisi olla perheille niin kun sellaisia, että jos oikea käsi antaa niin vasen käsi ottaa jotain pois.” (Omaishoitajärjestön edustaja)

OMAISHOITAJAN TYÖTTÖMYYSTURVA

”Ja toinen on tämä työttömyysturva, ihan riippumatta, mikä on sen korvaustaso, niin jos kunta vakuuttaa tai tämä omaishoitaja itse vakuuttaa, että on joku toinen läheinen, joka voisi sen siirtymävaiheen hoitaa, niin missään nimessä ei saa työttömyysturvaa evätä.”
(työmarkkinajärjestön edustaja)

ANSIOTYÖN MERKITYS

"Minulle jo henkisestikin tärkeää päästä käymään osa-aikaisesti työssä. Olen vielä suht nuori ja haluan kehittää itseäni työelämässä, vaikka lapseni etua pidänkin tärkeimpänä." (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

"Aluksi ei muutaman intervallipäivän lisäksi tarjottu muuta apua sairaan lapsen hoitoon. Omaishoidon vapaat toivat mahdollisuuden keikkatyöhön." (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

"Taloudellisesti pakko käydä töissä, vaikka raskasta olla hoitaja 24 h/vrk. Oma aikaa ei ole---" (Alaikäisen lapsen omaishoitaja Kelan omaishoitotutkimuksessa)

SELVITYSHENKILÖN EHDOTUKSET

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161286>

KÄYTÄNTÖJEN JA LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTARPEITA

Työelämän joustot

Omaishoitoystävällinen työpaikka-kampanja – Väestöliiton perheystävällinen työpaikka -sertifikaatti

Palvelut

Yksilöllinen kokonaisarvio omaishoitoperheen tarpeista – hoidettava, hoitaja, muu perhe

Hoitajan vapaat

Ansiotyö ei saa automaattisesti vähentää sopimusomaishoitajan vapaata jos hoito muuten sitovaa

Sosiaalihuoltolain vapaat ja keinot (omatyöntekijä!) käyttöön

Korvausta poissaolosta työstä

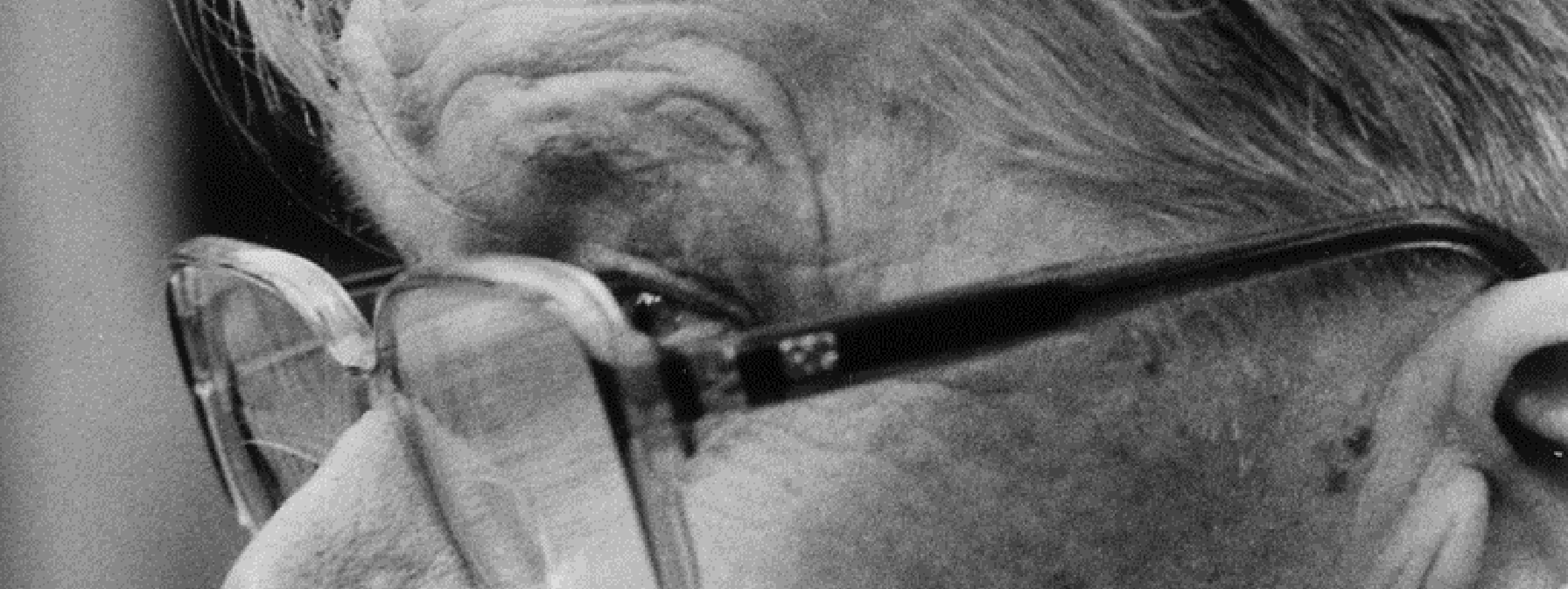
Omaishoidon tuki, ansiosidonnainen hoitoraha, hoidollisesti vaikeissa tilanteissa subjektiivinen oikeus omaishoidon tukeen

Omaishoidon tuen päättyminen - kuukauden sopeutumisaika

Työttömyysturva

TE-toimistojen tunnistustaidot

Soviteltu työttömyysturva, työssäoloehdon tarkastelujaksoon omaishoitopidennys

KIITOS

laura.kallioma-puha@tuni.fi
Kuvat Lauran isän kotialbumista
Aineistolainaukset lasten
omaishoitajien sanomaa Kelan
omaishoitotutkimuksessa
(Kallioma-Puha & Tillman 2016)
ja selvityshenkilötyön työpajoista
sekä Korva-Perämäki 2018